

Fforest Brechfa Brechfa Forest

Teithiau ym Fforest Brechfa

Walks in Brechfa Forest

Croeso i Fforest Brechfa

coedwig o dras

Hyd ddechrau'r Canol Oesoedd, nodweddwyd y tir i'r gogledd i afon Cothi gan goedwig drwchus, sef Coedwig Glyncothi, a oedd yn ganolog i amddiffyn a chynnal annibyniaeth tywysogaeth Gymreig Deheubarth.

Yn sgil trechu Cymru'n derfynol gan Edward I ym 1283, daeth Glyncothi'n Goedwig Frenhinol a'i gweinyddu dan Ddeddf Iem y Goedwig. Roedd Deddf y Goedwig yn cynnwys cosbau difrifol am droseddau yn erbyn 'cig carw' a'r 'vert' fel ei gilydd. Roedd y 'vert' yn cynnwys coed, coedlannau, prysgwydd a thir bwydo'r helwriaeth. Roedd 'cig carw' yn cynnwys holl anifeiliaid y goedwig - ac yng Nglyncothi yn y Canol Oesoedd, roedd hyn yn cynnwys y carw coch, bwch y danas ac ewigod, y baedd gwyllt, y blaidd, y cadno, yr ysgyfarnog a'r bele. Diddymwyd Deddf y goedwig yn derfynol ym 1640, ac roedd y rhan fwyaf o'r hen goedwigoedd derw wedi'u cwmpo a'u clirio erbyn yr 17eg ganrif.

Mae coedwig wahanol iawn wedi dychwelyd erbyn heddiw. Yn sgil y defnydd trwm ar goed yn ystod y Rhyfel Byd Cyntaf crëwyd coedwigoedd y wladwriaeth a'r Comisiwn Coedwigaeth. Erbyn heddiw mae coedwig Brechfa'n gorchuddio rhyw 6500 hectar. Comisiwn Coedwigaeth Cymru sy'n gofalu amdani er lles y bobl, bywyd gwyllt a chynhyrchu coed. Mae Llwybrau cerdded a llwybrau beic mynydd ar gael i chi eu mwynhau, ac mae croeso i rai sy'n marchogaeth, ar ffyrdd y goedwig.

Welcome to Brechfa Forest

a forest with quite a pedigree

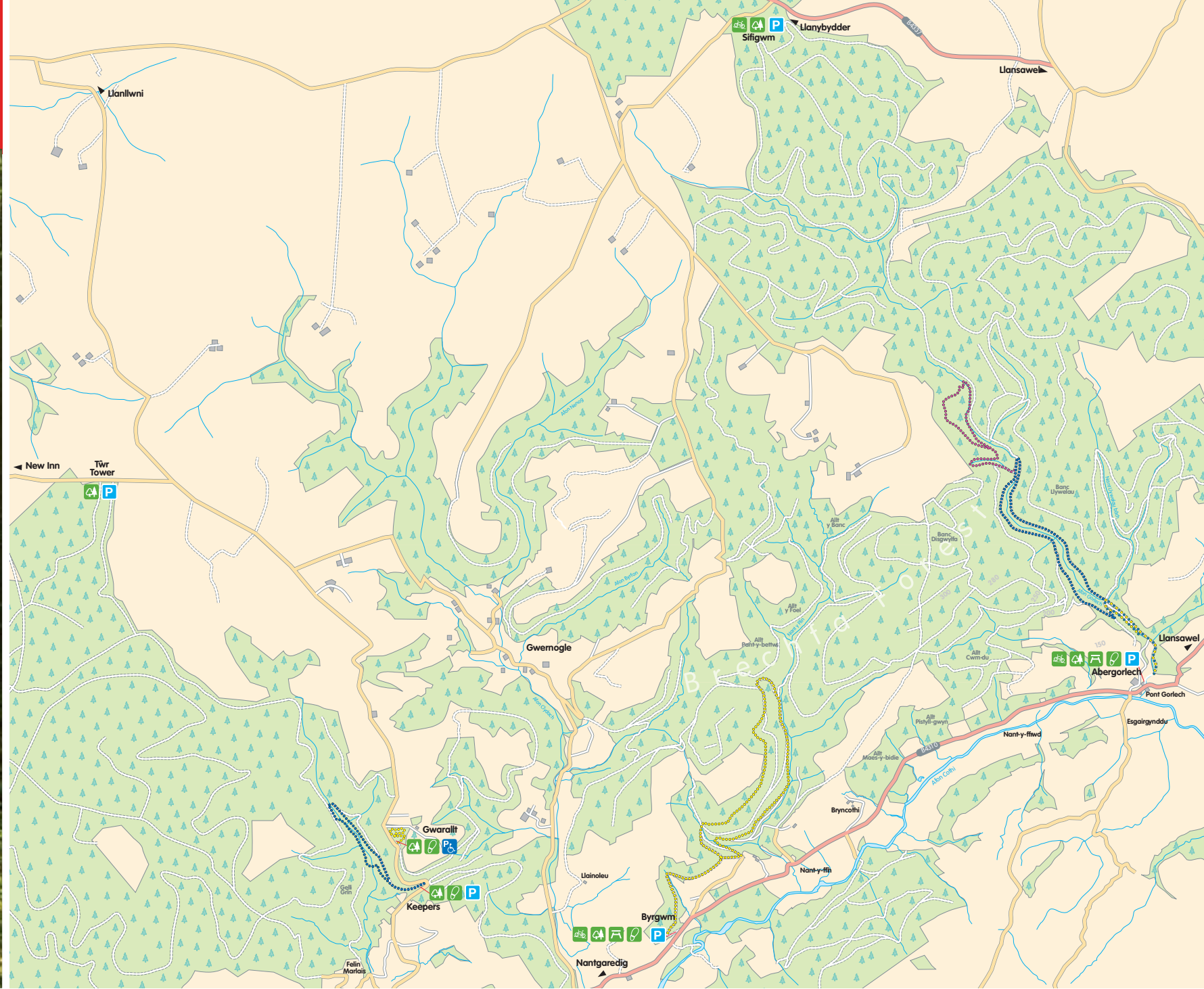
Up to the early Middle Ages the areas north of the river Cothi were heavily wooded, forming the Forest of Glyncothi, vital to the defence and independence of the Welsh principality of Deheubarth.

Following the final defeat of Wales by Edward I in 1283, Glyncothi became a Royal Forest administered under the harsh Forest Law. Forest Law involved severe punishment for offences against both 'venison' and 'vert'. The 'vert' included trees, coppices, the underwood and feeding ground of the game. Venison covered all the forest animals – in medieval Glyncothi these included red deer, fallow deer and roe deer, wild boars, wolf, fox, hare and marten. Forest Law was finally abolished in 1640, with most of the ancient oakwoods felled and cleared by the 17th century.

Today a very different forest has returned. The heavy use of timber in the First World War resulted in the creation of state forests and the Forestry Commission. Today Brechfa Forest covers some 6500 hectares and is looked after by Forestry Commission Wales for the benefit of people, wildlife and timber production. There are walking and mountain bike trails for you to enjoy, with horseriders welcome on forest roads.

Fforest Brechfa Forest

Algynhychir y map hwn o ddeunydd yr Arolwg Ordnans gyda chaniatâd Arolwg Ordnans ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi © Y Goron.
Mae atgynhychu heb ganiatâd yn torri hawlfraint y Goron a gall hyn arwain at erlyniad neu achos sifil. Comisiwn Coedwigoeth Cymru 100025498 2008.
This map is reproduced from Ordnance Survey material with the permission of Ordnance Survey on behalf of the Controller of Her Majesty's Stationery Office ©Crown Copyright.
Unauthorised reproduction infringes Crown copyright and may lead to prosecution or civil proceedings. Forestry Commission Wales 100025498 2008.

Teithiau Abergorlech

Abergorlech Walks

Llwybr ar lan yr afon

Riverside Walk

Mae dewis o dair taith yn ychwanegol at ein llwybrau beic mynydd poblogaidd.

There are three walks to choose from here in addition to our popular mountain bike trails.

Croeso i Abergorlech Lle o gerrig

Croeso i Abergorlech. Ystyr 'aber' yw'r man lle mae dwy afon yn ymuno, a 'Gorlech' yw enw'r afon sy'n ymuno ag afon Cothi gerllaw. Cafwyd cerrig wedi'u ffurfio'n rhyfedd yn yr afon, ac arddangosir enghreifftiau o'r 'Cerrig Gorlech' hyn yng ngardd flaen y bythynnod yn y pentrefi. Llwydda'r sewin a'r eog i wneud eu ffordd i fyny afon Gorlech bob blwyddyn i silio.

Coedwig â gwahaniaeth

Creodd staff y Comisiwn Coedwigaeth **Ardd Goedwig Brechfa** (1957–1961) drwy blannu amrywiaeth o goed, rhai bytholwyrdd yn bennaf, i weld pa mor dda y byddent yn tyfu. Mae llawer o'r goed wedi aeddfedu ac erbyn hyn maent yn ardd goed sy'n wahanol. Yn hytrach na choeden neu ddwy o bob math o goeden, fe welwch glwstwr cyfan. Rhowch gynnig ar ein Taith Gardd y Goedwig i weld coed o bedwar ban byd – y coed coch mawr o Galiffornia, ewcalpytus o Awstralia; Nothofagus o Dde America; pinwydd o bob cyfandir ac amrywiaeth o rywogaethau Ewropeaidd fel y dderw ddiagoes, coed cnau Ffrengig a phyrwydd.

Welcome to Abergorlech Place of stones

Welcome to Abergorlech. 'Aber' means the point where two rivers join, and 'Gorlech' is the name of the river which joins the Cothi nearby. Strangely shaped stones have been found in the river, and examples of these 'Gorlech Stones' are displayed in the front gardens of cottages in the villages. Sewin (sea trout) and Salmon manage to find their way up the river Gorlech each year to spawn.

A forest with a difference

Forestry Commission staff created **Brechfa Forest Garden** (1957–1961) by planting a variety of trees, mainly coniferous, to see how well they grew. Many of the trees have matured and now form an arboretum with a difference. Instead of one or two trees of each type of tree, you will find a whole stand. Try our Forest Garden Trail to see trees from all over the world – giant redwoods from California; eucalyptus from Australia; Nothofagus from South America; firs from all the continents and a variety of European species like sessile oak, walnut and spruces.

Pellter: 1.7km/1m
Amser: 0.5 awr
Anhawster: hawdd
Dringfa: codi'n raddol

Distance: 1.7km/1m
Time: 0.5 hour
Difficulty: easy
Climb: gentle gradient

Ydy'r daith hon yn iawn i chi?

Addas ar gyfer teuluoedd, dim grisiau. Angen bod ddim ond yn weddol ffit. Argymhellir gwisgo esgidiau cerdded â gfael da. Gall llwybrau fod yn llithrig os byddant yn wlyb.

Os byddwch yn brin o amser rhowch gynnig ar y daith hon drwy'r coed ar hyd afon hyfryd Gorlech. Pan ddewch at y bont cefn crwn, croeswch hi a dychwelyd ar hyd ffordd y goedwig.

Is this walk right for you?

Suitable for families, no steps. Low level of fitness required. Walking shoes with a good grip recommended. Paths can be slippery when wet.

If you haven't got much time try this mainly level woodland trail along the scenic river Gorlech. When you reach the humpback bridge, cross it and return along the forest road.

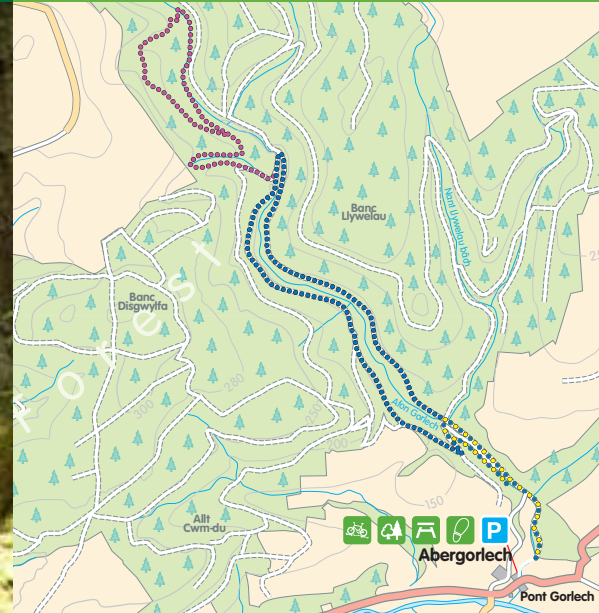
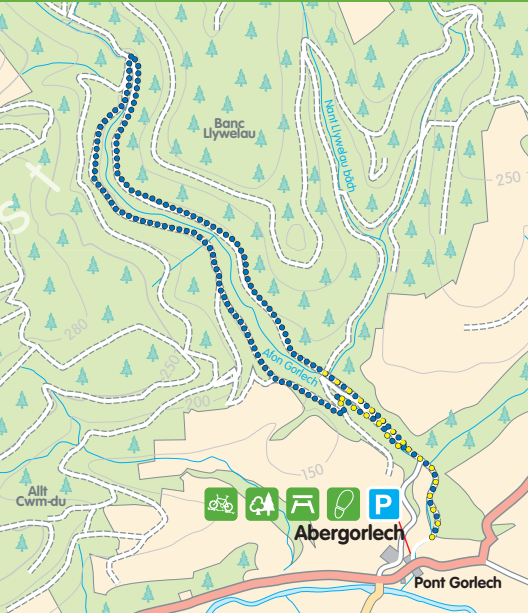

Llwybr Gorlech

Gorlech Walk

Taith Gardd y Goedwig

Forest Garden Walk

Pellter: 5.7km/3.5m
Amser: 2 awr
Anhawster: cymedrol (un ddringfa serth)
Dringfa: 110m/370tr

Distance: 5.7km/3.5m
Time: 2 hours
Difficulty: moderate (one steep climb)
Climb: 110m/370ft

Pellter: 8.3km/5m **Amser:** 3 awr
Anhawster: caled (yn cynnwys dringfa taith Gorlech am fod angen i chi ddilyn Llwybr Gorlech i gyrraedd Llwybr Gardd y Goedwig)
Dringfa: 250m/830tr

Distance: 8.3km/5m **Time:** 3 hours
Difficulty: strenuous (includes the Gorlech Walk climb as you need to do the Gorlech Walk to reach the Forest Garden Trail)
Climb: 250m/830ft

Ydy'r daith hon yn iawn i chi?

Angen bod yn gymedrol ffit; nid yw'n addas ar gyfer cadeiriau gwthio. Argymhellir gwisgo esgidiau cerdded a dillad glaw. Gall llwybrau fod yn llithrig pan fyddant yn wlyb.

Os byddwch yn teimlo'n fwy egniol, rhowch gynnig ar y daith hon drwy amrywiaeth ddeniadol o goedydd.

Is this walk right for you?

Requires a reasonable level of fitness, not suitable for pushchairs. Walking boots and waterproofs recommended. Paths can be slippery when wet.

If you are feeling more energetic, try this trail through an attractive range of woodlands.

Ydy'r daith hon yn iawn i chi?

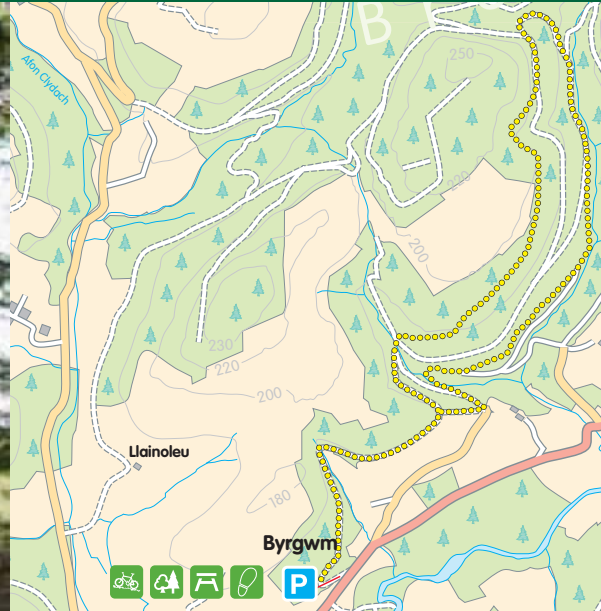
Angen nod yn fwy ffitrwydd oherwydd ei hyd, nid yw'n addas ar gyfer cadeiriau gwthio plant bach. Argymhellir esgidiau cerdded a dillad glaw. Gall llwybrau fod yn llithrig pan fyddant yn wlyb.

Dewch i ddarganfod ein casgliad o 90 (hanner) o rywogaethau'r coed sy'n gallu tyfu yn Ynysoedd Prydain. Sefydlwyd y goedwig gan goedwigwyr lleol ar ddiwedd y 1950au ac ar ddechrau'r 1960au (ond gyda'r plannu mwyaf diweddar yn 2004), a'r nod oedd cael casgliad o'r rhywogaethau i gael gweld pa mor addas oeddent i'w defnyddio yng nghoedwigaeth Prydain. Codwch daflen ar ddechrau'r daith yn ymyl panel croeso gardd y goedwig.

Is this walk right for you?

Requires a greater level of fitness owing to its length, not suitable for pushchairs. Walking boots and waterproofs recommended. Paths can be slippery when wet.

Discover our collection of 90 (half) of the tree species that are able to grow in the British Isles. Established by local foresters in the late 1950s and early 1960s (but with the most recent plantings in 2004), the aim was to establish a collection of species to assess their suitability for use in British forestry. Pick up a leaflet at the start of the trail by the forest garden welcome panel.

Yn adfeilion, ond heb fynd yn angof

Croeso i'r Byrgwm, sef cwm byr. Os dilynwch y llwybr, byddwch yn mynd heibio i dyddyn yn dadfeilio o'r enw 'Tanrallt'. Dyma atgof trist i fwy o bobl fod yn arfer byw ar y tir yma - gan fyw 'Bywyd Da' gwreiddiol o ran hunanddigonedd, ond yn ymdrechu'n aml i gael dau ben llinyn ynghyd. Mae nifer o adfeilion fel hyn drwy'r goedwig.

Coed anferth a llawer iawn mwy

Mae'r coetir hwn yn cynnwys Ffynidwydd Douglas enfawr. Os oes gennych ddi-ddordeb mewn planhigion, chwiliwch am wibredyn, marchredyn llydain, a llusi. Cadwch eich llygaid ar yr awyr am y boda neu'r barcud coch, neu, os byddwch yn ddigon cyflym, gwalth Martin yn gwibio trwy'r coed. Haws sylwi ar adar y coetir fel y dryw eurben, sgrech y coed, yr ysguthan, sigl-i-gwt, cnocell y cnau, y titw tomos las a'r titw mawr.

In ruins but not forgotten

Welcome to Byrgwm, which means 'short valley'. If you do the walk, you will pass the derelict smallholding called 'Tanrallt'. This is a poignant reminder that more people used to live off the land here - living the original 'Good Life' in terms of self-sufficiency, but often struggling to make ends meet. There are a number of ruins like this throughout the forest.

Huge trees and a whole lot more

This woodland boasts some huge Douglas Fir trees. If you are into plants look for hard fern, broad buckler fern and bilberry. Keep your eye on the sky for buzzards and red kites or maybe if you are quick enough a goshawk whizzing through the trees. Easier to spot are woodland birds like goldcrests, jays, wood pigeons, wagtails, nuthatches, blue tits and great tits.

Pellter: 6.4km/4m
Amser: 2.5 awr
Anhawster: cymedrol
Dringfa: 200m/660ft

Distance: 6.4km/4m
Time: 2.5 hours
Difficulty: moderate
Climb: 200m/660ft

Ydy'r daith hon yn iawn i chi?

Mae angen bod yn rhesymol o ffit. Anaddas ar gyfer cadeiriau gwthio plant bach. Gall lwybrau fod yn llithrig pan fyddant yn wlyb. Cadwch lygad am feiciau mynydd, gan eu bod yn rhannu rhannau o ffyrdd y goedwig.

Mae'r daith hon yn cynnwys golygfeydd o Gwm Cothi, coetiroedd agored gyda ffynidwydd Douglas enfawr, manau tywyllach dan orchudd o fwsogl, lle ceir pyrwydd Norwy a thyddyn yn dadfeilio. Peidiwch â chael eich siomi gan ffordd y goedwig o'ch blaen - yn fuan mae golygfeydd o Gwm Cothi'n agor ar y dde a'i dirlun o ffermydd a choedydd, ac ar ôl ychydig yn llai na milltir byddwch yn troi i'r chwith i ddilyn llwybrau coetir deniadol.

Is this walk right for you?

Requires a reasonable level of fitness. Not suitable for pushchairs. Walking boots and waterproofs recommended. Paths can be slippery when wet. Please watch out for mountain bikes, as they share sections of forest roads.

This walk takes in views of the Cothi Valley, airy woodlands with huge Douglas fir trees, darker moss strewn Norway spruce areas, and a derelict smallholding. Don't be put off by the forest road ahead - soon views of the Cothi valley open up to your right with its landscape of farms and woodlands, and after just under a mile you will turn left leaving the road to go along attractive woodland paths.

Pellter: 450m/0.25m
Amser: 0.25 awr
Anhawster: hawdd
Climb: 30m/100tr

Distance: 450m/0.25m
Time: 0.25 hour
Difficulty: easy
Climb: 30m/100ft

Taith i bawb

Croeso i Warallt. Derbyniodd grŵp cymunedol lleol o'r enw 'Pobl y Fforest' arian gan Gomisiwn Coedwigaeth Cymru i greu'r Llwybr byr ond deniadol hwn. Y nod oedd iddi fod yn addas i'w ddefnyddio gan bawb. Mae'r golygfeydd o'r pen yn werth dringo i'w gweld.

A trail for all

Welcome to Gwarallt. A local community group called 'Pobl y Fforest' received funding from Forestry Commission Wales to create this short but attractive trail. The aim was for it to be suitable for use by all. The views from the top are worth the climb.

Ydy'r daith hon yn iawn i chi?

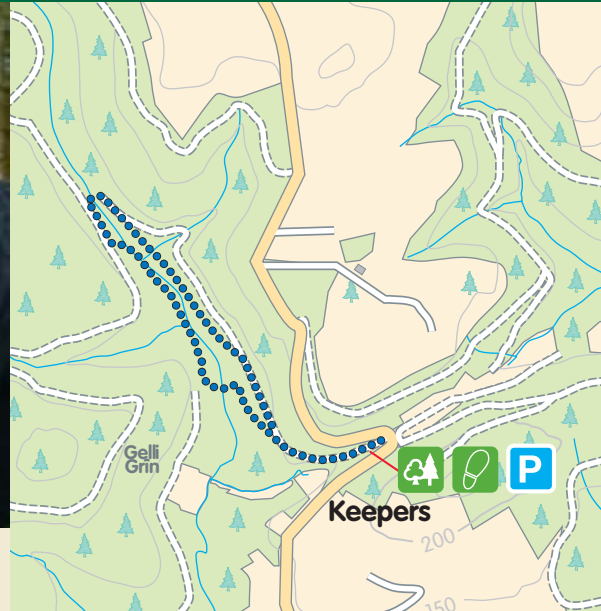
Mae angen bod yn weddol ffit. Anaddas ar gyfer cadeiriau gwithio plant bach. Argymhellir gwisgo esgidiau cerdded a dillad glaw. Gall y llwybrau fod yn llithrig pan fyddant yn wlyb.

Dringwch drwy goetiroedd Ffawydd i gyrraedd man agored a blannwyd â choed brodorol fel y dderwen, y pren criafol a'r fedwen. Bydd y rhain yn disodli'r coed yr ydym wedi'u symud nad ydynt yn rhai brodorol. Yma ceir golygfeydd gwych o ehangder Cwm Marlais a Chwm Cothi a'u cymysgedd o dir pori agored a choetiroedd. Mae golygfeydd gwych yn ogystal o rannau gorllewinol coedwig Brechfa.

Is this walk right for you?

Suitable for families, pushchairs (no steps), and is designed for wheelchairs but involves a gradual climb. Low level of fitness required. Walking shoes with a good grip recommended.

Climb through Beech woodlands to reach an open area planted with native trees such as oak, rowan and birch. These will replace the non-native coniferous trees we have removed. Here fantastic views of the Marlais and Cothi Valley open up with its mix of open pastureland and woods. There are also good views of the western part of Brechfa forest.

Croeso Cynnes

Croeso i Keepers, lle mae Pobl y Fforest - cwmni cymunedol "nid am elw" - a Chomisiwn Coedwigaeth Cymru wedi gweithio gyda'i gilydd i ddarparu cyfleusterau ar gyfer Ysgolion Coedwig.

Beth yw Ysgol Coedwig?

Dechreuodd Ysgol y Goedwig yn wreiddiol yn Sweden yn y 1950au ac mae wedi bod yn llwyddiant gyda phlant o bob oed sy'n ymweld â'r un coetiroedd lleol yn rheolaidd. Wrth chwarae, mae ganddynt gyfle i ddysgu am yr amgylchedd naturiol, sut mae trafod risgiau, ac uwchlaw popeth sut mae gweithredu ar eu llwt eu hunain i ddatrys problemau a chydweithio ag eraill. Mae rhaglenni Ysgolion Coedwig yn rhedeg drwy gydol y flwyddyn, gan fynd i'r coed ym mhob tywydd (ac eithrio adeg gwyntoedd cryfion). Mae plant yn defnyddio offer maint llawn, yn chwarae, dysgu ffiniau ymddygiad; yn gorfforol a chymdeithasol fel ei gilydd, yn ennill a magu hyder, hunan-barch ac yn dysgu hunan-gymhelliant.

Am fwy o wybodaeth gwelwch www.foresteducation.org neu www.forestschools.com

A warm welcome

Welcome to Keepers, where Pobl y Fforest - a "not for profit" community company - and Forestry Commission Wales have worked together to provide facilities for Forest Schools.

What is a Forest School?

Forest School, which originally started in Sweden in the 1950s, has demonstrated success with children of all ages who visit the same local woodlands on a regular basis. Through play, they have the opportunity to learn about the natural environment, how to handle risks and most importantly to use their own initiative to solve problems and co-operate with others. Forest School programmes run throughout the year, going to the woods in all weathers (except for high winds). Children use full sized tools, play, learn boundaries of behaviour; both physical and social, establish and grow in confidence, self-esteem and become self motivated.

For more information see www.foresteducation.org or www.forestschools.com

Pellter: 2.5km/1.5m
Amser: 1 awr
Anhawster: cymedrol
Dringfa: 70m/250tr

Distance: 2.5km/1.5m
Time: 1 hour
Difficulty: moderate
Climb: 70m/250ft

Ydy'r daith hon yn iawn i chi?

Angen lefel weddol o ffitrwydd. Anaddas ar gyfer cadeiriau gwrthio plant bach. Argymhellir gwisgo esgidiau cerdded a dillad glaw. Gall y Llwybrau fod yn llithrig pan fyddant yn wlyb.

Byddwch yn croesi nifer o bontydd ar y llwybr dymunol hwn drwy'r coetir nad yw byth ymhell iawn o'r dŵr.

Is this walk right for you?

Requires a reasonable level of fitness. Not suitable for pushchairs. Walking boots and waterproofs recommended. Paths can be slippery when wet.

You will cross a number of bridges on this attractive woodland trail that is never very far from water.

Mae'r A482 (Llanbedr-Pont-Steffan i Llanymddyfri), yr A40 a'r A485 (Llanbedr-Pont-Steffan i Gaerfyrddin) yn amgylchynu'r goedwig. Ceir nifer fawr o ffordd sydd yn arwain at Goedwig Brechfa, ac mae Abergorlech a Brechfa'n bentrefi bach yn ymyl Coedwig Brechfa ar ffordd y B4310. Dilynwch yr A482 rhwng Llanbedr-Pont-Steffan a Llanymddyfri hyd at y tro am Lansawel (B4302). Wedi cyrraedd Llansawel, dilynwch yr arwyddion am Abergorlech.

The A482 (Lampeter to Llandoverly), the A40, and the A485 (Lampeter to Carmarthen) encompass the forest. There are numerous roads that lead to Brechfa Forest, and Abergorlech and Brechfa are small villages located next to Brechfa Forest on the B4310 road. Follow the A482 between Lampeter and Llandoverly until the turn off for Llansawel (B4302). Once in Llansawel follow signs for Abergorlech.

Am fwy o wybodaeth:

I gael mwy o wybodaeth am waith Comisiwn Coedwigaeth Cymru neu am y llwybrau, cysylltwch â:

Comisiwn Coedwigaeth Cymru,
Heol Llanfair, Llanymddyfri SA20 0AL
Rhif ffôn: 0300 068 0300
hefyd ewch i www.forestry.gov.uk/cymru

To find out more:

For further information about the work of Forestry Commission Wales or the trails please contact:

Forestry Commission Wales,
Llanfair Road, Llandoverly SA20 0AL
Tel: 0300 068 0300
also visit www.forestry.gov.uk/wales